

Сонала Ибрахим

ШАРАФ

Није далеко одмакао када му пажњу привуче гужва испод великог плаката испуњеног обнаженим телом, али не Лејле Елви већ Шварценегера. Док је посматрао снимке из филма на рекламном пануу, чу како му се неко обраћа на енглеском језику. Окренуо се и нашао пред странцем, високог стаса, широких груди, плаве косе, обрва и бркова. На себи је имао кошуљу из снова, кратких рукава, црне боје, а са врата му висио је златни ланац.

– Имам улазницу вишка... Да ли желиш?

Као све младе генерације Египћана, Шараф је волео енглески, чак и више од арапског, међутим памћење му није много помогло око речи па је муцајући покушао да узврати, да би тек успео да каже:

– Хвала, не треба.

Као и сви плавокоси странци у Египту, и наш пријатељ није навикао на одбијање:

– Мораш погледати овај филм, веома је узбудљив. А и не верујем да ћеш сада наћи другу карту.

Сада покуљаше раније научене енглеске речи и Шараф се обрадова могућношћу да их употреби:

– У ствари, желео бих, али немам довољно новца.

Странац слеже раменима и нехајно рече:

– Нудим ти је бесплатно, мени не треба. Ако нећеш, бацићу је.

Неусиљено држање странаца подстакло је Шарафа да поново размисли.

– У ствари, да ли стварно мислиш?

Странац је пружио руку и ставио улазницу у Шарфову шаку.

– Узми, немој бити (није разумео значење речи која је уследила)...

И пожури, пројекција само што није почела.

Узео је и кренуо за њим у салу, а затим до два седишта, једно до другог, у средини задњих редова. Доћи до њих усред велике стиске, била је права срећа. Рекламни увод се управо окончао, после чега је уследила неизбежна пауза и прилика за разговор.

Плавокоси први поче:

– Ја сам Џон. А ти?

– Ашраф... Ашраф Абд ел-Азиз... У ствари, скраћено Шараф.

Рекао је то искрено јер сусрети са плавокосим странцима не дешавају се сваки дан. Међутим Џон се, из непознатог разлога, само насмеја, испружи своје дуге ноге и наслони мишићаве руке на две ручке од столице, тако да им се лактови додирнуше, па Ашраф у трену помери своју руку.

Странац рече:

– У ствари, карта је била намењена за младића сличног теби који је обећао доћи, али није.

Хтеде да га упита у чему је тајна жеље да дели младићима биоскопске карте, када примети како му Џон пажљиво посматра уста. Осетио се поносним јер се сестра увек дивила његовим уснама и желела да има сличне. У том тренутку филм је почео, па је управио пажњу на платно, пратећи без даха Шварценегерове вратоломије, истовремено пазећи да остави новом познанику заједничку ручку столице, како им се не би додиривали голи лактови.

Џон је по завршетку коментарисао филм речима које Шараф није разумео, али је климао главом, одобравајући. Када су изашли на улицу упита га:

– Из које си земље?

– Аустралије.

– Мислио сам да си Американац. Говориш као они. И живиш овде?

– Привремено.

– Од када?

Слегнуо је раменима:

– Неколико месеци.

– Први пут?

– Мислиш у Египту? Да. А ти, где живиш?

Шараф је у трену одговорио:

– На Мадију.

Хтеде да му опише место, па му се пред очима приказа улаз станице метроа где се скупља смеће и шири смрад испуста канализације прекривен мувама, квартови пуни рупа и неравнина изнад којих лебде зунзаре и комарци, кућерци са улазним вратима редовно уздигнутим изнад нивоа земље, собе у којима обитава између пет и десет душа, ис-

кључења воде, радио-апарати и касетофони на прозорима, кафане, звучници џамија и свадбена весеља. Међутим, његов енглески се показао непоуздан за све ове детаље, па се задовољи да спомене:

– У ствари, живим на прелепом месту, на рубу Каира, треба да га видиш. А ти?

– Где него на Замалеку! Хајде са мном да ти покажем стан. Мораш га видети, сада смо пријатељи.

Одговорио је течним енглеским:

– ОК.

Џон је зауставио такси. Када је опазио плаву косу, возач је претерао у финоћи и љубазности. Претварао се да намешта таксиметар и утишао радио са кога се вртела нова песма *Алжирске руже*. Затим је извадио касету и покушао да нађе станицу са западњачком музиком, како то препоручују инструкције туристичких власти. Полако је прешао преко моста „Шести октобар”, поред младенаца који су се сликали за успомену са реком Нил у позадини. А када је странац изразио чуђење због мноштва аутомобила на тротоару испред клуба „Ал-Гезира”, објаснио је:

– Клуб има на хиљаде чланова – а затим додао поносно: – Чланарина је у доларима.

И Шараф је осећао понос док је гледао очима свог пријатеља на широке улице са раскошним вилама и тротоарима по којима је бујало дрвеће, правећи се истовремено да не види отпатке и прашину коју су ципеле пролазника набацале по плочницима и луксузни аутомобили по асфалту, као и скривене сокаке. Такси се зауставио испред куће из четрдесетих, окружене баштом са неколико стабала. Испред је седео кућепазитељ у својим деведестим годинама (који је сјединио два позива: чувара и сводника). Одвео их је до новог лифта (без врата, јединственог обележја минулих времена, са великим, биљурним огледалом). Пео се страшно споро, пружајући прилику Шарафу да осмотри новог познаника који је стајао леђокренут, држећи се за рукохват. Тада се открио његов врат, који је потакнуо пажњу младића, не због изгледа и интензивнобледе пути, већ због златног ланца обешеног о њега.

Изашли су из лифта на трећем спрату у чист и светао ходник на чијој средини се налазио прозор који је гледао на светларник, а на крају јака дрвена врата украшена блиставом шипком од месинга. Врата су водила у антре са удобним намештајем и пространу собу на чијој средини се налазио низак сто са великом синијом од бакра. На једном од зидова био је велики камин изнад кога су на мраморној полици биле поређане мале фигуре, украсни предмети од бакра и боце алкохолних пића. Други зид је био претрпан сликама у боји са фараонским сценама, комадом платна и ћилимом са верним призорима египатског селског живота.

На знак домаћина сео је у мекану фотељу. Овај је скинуо са полице флашу џони вокера и две чаше и рекао баш као на филму:

– Немаш ништа против једне чаше, зар не?

Шараф је надишао свој енглески:

– Истина је, мистер Џоне, да ова прилика тражи славље, али ја не пијем ништа осим пива.

Опонашајући начин говора госта, господин Џон одврати:

– Истина је да имам пиво. Увозно. А имам и хашиш, уколико желиш.

Одмах је кренуо у кујну и донео две конзерве хајнекена, посуду са коцкама леда и зделу пуну pistaћа, бадема и лешника. Затим је отишао у други део стана и вратио се са малом металном кутијом величине паклице цигарета, пакетом цигарет-папира и свитком целофана величине кутије шибица из које се ширио продоран и пријатан мирис дроге.

Себи је сипао чашу џони вокера и дао знак Шарафу да сипа пиво. Затим је дигао чашу и наздравио:

– За наше пријатељство!

Шараф је усхићено одговорио на здравицу, а странац је почео да завија џоинт: прво је испразнио садржину обичне цигарете, затим откинуо куглицу хашиша, спустио на станиол који је извукао из кутије цигарета, мало загрејао палидрвцетом шибице док није омекшао, па га помешао са дуваном. Затим је смесу сипао на цигарет папир, ставио у металну кутију и из ње извадио увијену цигарету.

Пружио је цигарету госту и припалио. Шараф је повукао неколико димова, а затим му вратио. Наизменично су пушили док цигарета није догорела. Странац је госту понудио парче чоколаде. Готово је хтео да одбије, али је одустао када је уочио о којој се врсти ради.

Док је гутао „Кадбури” млечну чоколаду, Шараф рече:

– Имаш леп стан.

Закључак је исходило из савршене бистрине ума, јер цигарета још није почела да делује.

– Дођи да ти га покажем – добаци домаћин.

Следио га је у пространу спаваћу собу опремљену лежајем прекривеним чипком, елегантним ормаром од светлог дрвета, лампом поред кревета и другом поред красне фотеље са два добро попуњена наслона за руке, а између њих био је прозор чији отвор испуњаваху гране дрвета. Затим пређоше у купатило широко попут сале, са великом кадом, блиставим тоалетом и солидним вратима која су се бешумно и прецизно отварала и затварала. Затим у велику кујну са фрижидером и гомилом свих оних апарата који се рекламирају на телевизији. Домаћин из фрижидера извади мале посуде у којима су били хладни наресци од меса, кобасице необичног облика и неколико врста сирева

које Шараф до сада није видео. Све је ставио на дрвени послужавник и однео у салон, а Шараф је ишао за њим.

Шараф узме своју чашу и искапи је, а затим рече:

– И ја живим у кући која има велику башту.

– На Мадију? – прекиде га странац.

Шараф прогута пљувачку и продужи:

– У ствари да. Имам засебну, чисту собу са подом намазаним уљем и прозором који гледа на дрво јасмина чији мирис непрестано удишем. И кревет у углу, само за себе, испред су завеса и писаћи сто, иза је полица са стерео радио-касетофоном, а на зиду слика Мона Лизе, чуо си за њу, зар не? И велики постер Мајкла Џексона. Да ли га волиш? Изјутра ми мајка или старија сестра доносе доручак: јаја, млеко и џем, исто као што и ви једете. Зар није такав и ваш доручак? Мати га приноси на великом послужавнику на коме је ваза са ружама из наше баште. Не можеш замислити како миришу.

Џон је слушао смешкајући се. Шарафу се учинило да му се на лицу појачало бледило.

Док му је сипао остатак пива, упита га:

– Да ли си студент?

Одговори као из топа:

– На универзитету.

Приметио је да светлост лампе појачава одблесак и сјај ланца око домаћиновог врата, коме није промакао поглед госта, па рече ухвативши ланац прстима:

– Свиђа ти се?

– Уствари, да.

Скинуо га је са врата и пружио му:

– Ово је за тебе.

– Не могу га узети – рече Шараф, затечен.

Одлучан у намери Џон га баци према њему и Ашраф би приморан да га ухвати.

– Откупићу га од тебе.

– Нећеш моћи јер је веома скуп.

Упорно се држећи свог поимања части, потврди:

– Напротив, учинићу то.

Да ли је разлог у сазнању да је без пара или је цигарета почела да дељује, тек осетио је ненадану вртоглавицу и жељу да заплаче. Призор је дирнуо странчево срце, па му се приближио и загрио га.

Шараф је наслонио главу на његове широке груди и тада је наступио тренутак исповедања. Енглески се показао уистину неподобним, па се вратио језику своје домовине – арапском: како је све време лагао, и да није у могућности било шта да купи, и до сада није успео да се

упише на факултет, и мирис јасмина који је поменуо када је причао о својој кући, у ствари је свакодневни смрад наших „гована” која се гомилају у септичкој јами испред кућних врата и једанпут недељно их одвозе теретна кола.

Врхунац исповести личио је, по пренаглашеним емоцијама, на део песме Ум Калсум: „Сита сам живота, желим да напустим ову земљу, ох када би ме повео са собом далеко.” Господин је ћутао. Ставио је ланац око младићевог врата, затим положио руку на његову ногу и почео да му милује бутину.

Шарафу се повратио енглески када је рекао негодујући:

– Ти ми не верујеш? Нећеш наћи у мом џепу ни пребијене паре.

Џон одмаче руку и изговори:

– Могу ти дати шта год пожелиш.

Затим са полице изнад камина узео илустровани часопис, пружи му га и упита:

– Да ли волиш фотографије?

Ко их не воли? Беше то страни часопис пун слика голих жена и мушкараца у разним позама. Кроз вене неискусног младића јурну врела крв и из њега излете питање:

– Да ли си ожењен?

– Нема шансе, не подносим жене – одговори овај.

На тренутак соба престаде да се врти и по први пут Шараф осети неодређен немир.

– А ти? – упита домаћин.

– Волим сусетку, али њена породица хоће да је уда.

– За тебе?

– Не, за једног њеног богатог рођака.

– Да ли те она воли?

– Понекад је нежна према мени, а покаткад ме избегава и опходи се набусито.

Џон је променио тему:

– Ланац ти предивно стоји. Погледај се у огледалу.

Показао је на огледало у златном раму на зиду иза њега. Шараф је устао љуљајући се и окренуо према огледалу. Ланац је стварно изгледао прелепо и отмено, недостајали су само црна кошуља и црне наочаре. У том тренутку на огледалу су појавило Џоново лице које се примицало покушавајући да му дотакне образ уснама, истовремено га обгрливши рукама одостраг.

Шараф је одмакнао лице и покушао да се избави из његовог наручја.

– Шта је то Џоне? Шта радиш?

Џон није био у прилици која би му допустила да одговори, уместо тога стезао је жртву која се жестоко одупирала и успела да се извуче из

загрљаја покретом тела надоле и скочи према вратима. Међутим, од почетка срећа није била на Ашрафовој страни: спотакао се о тепих и пао на под покрај стола. У следећем тренутку домаћин је био над њим.

Младић се упињао да одгурне од себе нападача који је био снажнији и спутавао му покрете, истовремено покушавајући, у налету дахтања, да му скине одећу. Отворен напад дао је младићу нову снагу, па је почео шакама да га удара по глави, приморавши нападача да се штити. Изгледа да је срећа коначно прешла на његову страну када је глава насилника ударила о синију и захват његових руку попустио. Шараф је успео да ослободи тело и одмакне се пузећи. Као што обично бива у сличним околностима, срећа је убрзо променила страну. Па пре него ће се Шараф удаљити од насилника, овај је успео да га обгрли ногама и обори на земљу да би се изнова бацио на њега.

Чинило се да је овога пута ствар завршена, што је Шараф осетио телом пре него је схватио умом. По први пут се суочио са насиљем ове врсте и борио свом снагом, али није имао контролу над доњим делом тела, само је насумце млатарео рукама. Тада је напипао површину послужавника и наишао на посуду са пистаћима. Није оклевао ни тренутак: зграбио је и нациљао на главу изнад њега.

Џон је био заопкуљен решавањем потешкоћа око скидања одеће, али је упркос томе приметио посуду која се устремила према њему и у последњем тренутку успео да избегне ударац. Шараф је био убеђен да је изгубио битку. У том тренутку опазио је крајичком ока флашу вискија па се напрегнуо из све снаге, зграбио је, дигао у ваздух и замахнуо према слепоочници нападача.

Џон, пренеражен, није могао да избегне ударац и покрети му зареше. Шараф није приметио крв која је текла низ лице, ништа није опазио, чак ни шиљату крхотину стакла, чврсто стиснуту руком што се непрекидно дизала и спуштала изнад плавокосе главе обливане крвљу.

НАПОМЕНЕ:

шараф: част, слава (ар.)

Лејла Елви: чувена египатска глумица, снимила преко седамдесет филмова

Мади: градска четврт у јужном Каиру

Замалек: елитни квартал у Каиру, на острву Гезира на Нилу

Варда ал-Џазаира: популарна алжирска певачица, позната по надимку „Арапска ружа”

синија: метални послужавник округлог облика за ношење судова и јела

Ум Калсум: (1904–1975), чувена египатска уметница, многи је сматрају највећом арапском певачицом у историји.

СОНАЛА ИБРАХИМ рођен је у Каиру 1937. Студирао права на каирском универзитету где је приступио комунистичкој партији. Ухапшен је 1959. због политичког мишљења и војни суд га осуђује на седам година робије. О периоду проведеном на робији говори без горчине јер је то била добра школа за неколико генерација египаских левичара, па тако и Ибрахима који се дружи са затвореницима из разних сфера живота, од универзитетских професора до радника и сељака. На робији проучава хијероглифе, прати часове историје, чита Хемингвеја, Џојса, француске философе и совјетску књижевну критику. Искуства из затвора и свет личних фантазија у излолацији – чине основу за његова два романа: *Мирис* (1966) и *Шараф* (1997).

Као припадник „Генерације шездесетих” познате по левичарским и националистичким погледима, које директно исказују у својим делима, Сонала Ибрахим је немилосрдни критичар власти. Његови романи су обично испрличани у првом лицу, хладним, објективним тоном налик новинској репортажи, често прожети црним хумором. Најпознатија дела: *Августовска звезда*, *Бејрути*, *Бејрути*, *Зайи*, *Шараф*, *Ружа*, *Успомене из затвора у оази*, *Невидљив*, *Лед*.

„Шараф” је прича из истоименог романа, а наслов је име главног хероја и има велику симболику (*шараф* на арапском значи *част*). Описујући странца који напастује младог Шарафа, писац метафорички указује како је земља изложена „силовању” од стране корумпираних страних моћника.

Са арајског превео и белешку о писцу и најомену сачинио:
МИРОСЛАВ Б. МИТРОВИЋ